

SEL
KOMMUNE

KOMMUNAL PLANSTRATEGI 2024-2027

Vedtatt av kommunestyret 16.12.2024, sak 89/2024 (elements 2024/991-9).

Innhold

Kap.		Side
1	Innledning Overordnede føringer som har betydning for kommunens planbehov	2
2	Samordning og samarbeid i planleggingen 2.1 Nasjonale forventninger 2.2 Regionale føringer	3
3	Trygge og inkluderende lokalsamfunn 3.1. Levende regionsenter, tettsteder og bygder 3.1.1 Bosetting 3.1.2 Gode fysiske rammer for hverdagslivet 3.1.3 Varierte møteplasser og tilbud	4
4	Velferd og bærekraftig verdiskaping 4.1 Kommuneorganisasjonen som drivkraft i planleggingen 4.1.1 Kommuneøkonomien 4.1.2 Kommunen som arbeidsgiver 4.2 Folk i Sel - demografi 4.2.1 Innvandring og etnisitet 4.3 Levekår i Sel 4.3.1 Barn og unges oppvekstkår 4.3.2 Trivsel, levekår og folkehelse 4.4 Næringslivet i Sel	6
5	Klima, miljø og natur for framtida 5.1 Helhetlig planlegging for å nå klimamålene 5.2 Bevare naturmangfold, friluftsinnteresser og kulturmiljø 5.2.1 Sel som nasjonalparkkommune 5.2.2 Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA) 5.3 Klima og energi 5.4 Rene vann og vassdrag	13
6	Samfunnssikkerhet og beredskap 6.1 Det trygge og robuste Sel 6.1.1 Trygt drikkevann 6.1.3 Naturfarer og klimatilpasning 6.1.4 Vern av dyrka jord 6.1.5 Helhetlig beredskap	16
7	Vedlegg Planstrategiens handlingsdel 2024-2027	18

1. Innledning

Planstrategien er kommunestyrets verktøy for å forenkle og forbedre planleggingen.

Formålet med planstrategien er å klargjøre hvilke planoppgaver kommunen bør starte opp eller videreføre for å legge til rette for ønsket utvikling i kommunen. Planstrategien skal være et hjelpemiddel i arbeidet med å prioritere nødvendige planer i valgperioden.

Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

I kongelig resolusjon 20. juni 2023 har regjeringen vedtatt nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027. Disse er oppsummert i følgende hovedpunkter:

- Samordning og samarbeid i planleggingen
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskaping
- Klima, natur og miljø for framtida
- Samfunnssikkerhet og beredskap

Planstrategien har en oppbygning som følger disse hovedpunktene i de nasjonale forventningene.

Prosess som ligger til grunn for utarbeidelse av planstrategien:

Kommunestyret vedtok i sak 74/20 (16.12.2020) planstrategien for perioden 2020-2023. Strategien for neste fireårsperiode er tuftet på denne, men naturligvis med oppdatert kunnskapsgrunnlag og utfordringsbilder.

Overordnede føringer som har betydning for kommunens planbehov

Grunnlaget for utarbeidelse av kommunal planstrategi, er hjemlet i to lover:

- Plan- og bygningsloven, §10-1 Kommunal planstrategi
- Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven), kapittel 2, § 5 og § 6

Etter folkehelseloven skal kommunen ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan påvirke denne. Oversikten skal være skriftlig og identifisere helseutfordringene i kommunen, herunder konsekvenser og ansvarsforhold.

Parallelt med planstrategien, og som en del av kunnskapsgrunnlaget, blir folkehelseoversikten oppdatert.

I tillegg hjemler kommuneloven kravet om økonomiplan og årsbudsjett, og kobling mot plan- og bygningsloven, jfr. §14-4:

1.ledd: Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp.

5.ledd: Økonomiplanen kan inngå i eller utgjøre kommuneplanens handlingsdel etter plan- og bygningsloven § 11-1 fjerde ledd.

Kommunens rolle som planmyndighet etter plan- og bygningsloven må videre ses i sammenheng med kommunens ansvar som beredskapsmyndighet, jf. sivilbeskyttelsesloven med tilhørende forskrift om kommunal beredskapsplikt. Plikten som beredskapsmyndighet følges blant annet opp i plansystemet etter plan- og bygningsloven.

2. Samordning og samarbeid i planleggingen

2.1 Nasjonale forventninger

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. Fylkeskommunene og kommunene skal følge opp de nasjonale forventningene i planstrategier og planer.

I kongelig resolusjon 20. juni 2023 har regjeringen vedtatt nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027. Disse er oppsummert i følgende hovedpunkter:

- Samordning og samarbeid i planleggingen
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskaping
- Klima, natur og miljø for framtida
- Samfunnssikkerhet og beredskap

2.2 Regionale føringer

Innlandet fylkeskommunes regionale planstrategi 2020-2024 - *Innlandsstrategien*, ble vedtatt av fylkestinget 23.9.20. Strategien legger føringer for hva innlandssamfunnet skal satse på de neste fire årene. Det er spesielt tre områder som blir framhevet i strategien og som også får egne regionale planer: *Det inkluderende Innlandet, samfunnssikkerhet og klima, energi og miljø*. I tillegg er det en del planer fra henholdsvis tidligere Oppland og Hedmark som videreføres inntil videre.

Innlandsstrategien 2024-2028 hadde høringsfrist 15. august 2024, denne blir behandlet i løpet av 2024 av Innlandet fylkeskommune.

Regionale planer:

Fylkesplanleggingen skal legges til grunn for fylkeskommunal virksomhet og være retningsgivende for kommunal planlegging.

Regionale planer vedtatt i 2023:

- Regional plan for det inkluderende Innlandet
- Regional plan for samfunnstryggleik
- Regional plan for klima, energi og miljø

Tidligere vedtatte regionale planer og retningslinjer som har betydning for Sel kommune:

- Regional plan for verdiskaping 2018-2030
- Regional plan for kompetanse 2018-2030
- Regionalplan for samferdsel 2018-2030
- Regional plan for Gudbrandsdalslågen med sidevassdrag
- Regional plan for attraktive byer og tettsteder i Oppland

Villreinforvaltning:

- Regional plan for Rondane – Sølknkletten, Innlandet.

3. Trygge og inkluderende lokalsamfunn

"Norge er variert og mangfoldig, og dette mangfoldet er verdifullt. Regjeringen er opptatt av at fylkeskommunene og kommunene i planleggingen legger til rette for trygge og inkluderende lokalsamfunn i hele landet. Et sosialt bærekraftig samfunn forutsetter at vi lykkes med å utvikle store og små byer, større og mindre tettsteder og spredtbygde strøk, slik at det er godt å bo, leve og arbeide der."

Fra Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027, Kommunal- og distriktsdepartementet

3.1. Levende regionsenter, tettsteder og bygder

3.1.1 Bosetting

Bosetting i hele Sel kommune er viktig for at befolkningen skal ha muligheter til å skape og opprettholde sosiale og kulturelle relasjoner, ha nærhet til natur og store fritidsområder, og for god forvaltning av våre rike, fornybare naturressurser for dagens og kommende generasjoner. Sel kommune har et bredt fokus på bosetting og utvikling av våre lokalsamfunn. Kommunen har kommunale boligtomter tilgjengelig for salg både på Otta, Sjoa, Sel og i Heidal.

I utvikling av byen Otta er det viktig å ta vare på særpreg og fellesarealer, og at høyder og tetthet tilpasses stedet. I tillegg har kommunen tettstedene Bjølstadmo, Faulstad, Sjoa og Sel.

Boligpolitisk plan 2024-2028 inneholder strategiske valg for boligutviklingen i Sel, bl.a. for å ivareta ansvaret kommunen har på det boligsosiale området.

"Området ved Selsro inkludert Ottbragden barnehage framstår som et fornuftig område å utvikle, med tanke på å skaffe boliger for vanskeligstilte med behov for helse- og omsorgstjenester. I dette området ligger de kommunale eiendommene Selsrogata 1 og Sjoavegen 22. Disse eiendommene kan inngå i en felles eiendom med Selsro bo- og aktivitetssenter. På den måten kan det skaffes et større antall eldreboliger og HDO/ omsorgsboliger som både ligger sentralt, men også nær tjenestene med base på Selsro."

Fra Boligpolitisk plan 2024-2028

Gamle Otta skole-tomta kan bli et attraktivt boligområde, og et utstillingsvindu for byutvikling på Otta. I tillegg kan elveparken bli en populær, offentlig møteplass. Framdriftsplanen for utvikling av tomte er imidlertid usikker, på grunn av pågående flomsikringsarbeid i regi av NVE.

Arbeidet med å rive gamle Otta skole og klargjøre tomte for utvikling til boligområde og elvepark ble fullført i juni 2024.

3.1.2 Gode fysiske rammer for hverdagslivet

Arealplanleggingen er viktig for at Sel kommune skal være god å bo og leve i. Kommunen har ansvar for å sikre kvalitet i alle arealplaner og byggeprosjekter. Valg som blir gjort her legger grunnlaget for trivsel, klimagassutslipp og energibruk i lang tid framover og påvirker evnen til å håndtere klimaendringer. Større vekt på arkitektonisk kvalitet i utforming av bygg og utearealer kan gi mer funksjonelle løsninger som bidrar til økt bærekraft, verdiskaping og trivsel. I dialogen mellom kommunen og utbyggere er det et viktig tema hvordan arkitekturen kan bidra til gode bomiljøer, folkehelse, og at klima- og miljømålene nås.

I utviklingen av tomter til tidligere Otta skole blir det lagt betydelig vekt på å ivareta alle de nevnte hensyn, bl.a. gjennom tett dialog med naboer, arkitekter og potensielle utbyggere.

3.1.3 Varierte møteplasser og tilbud

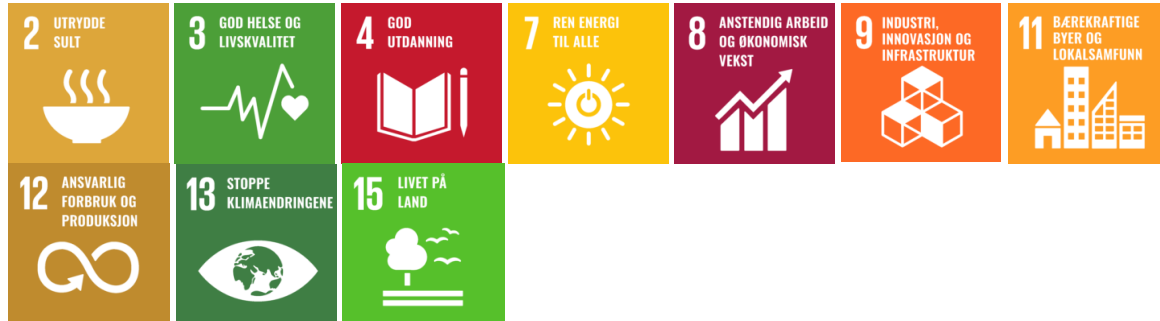
Sel kommune ser det som viktig å sikre gode møteplasser og fellesarenaer. Utbygging i Otta sentrum skjer som fortetting og transformasjon, og det blir lagt vekt på å opprettholde og skape nye uteområder med kvalitet. Planlegging av en offentlig elvepark på tomter etter gamle Otta skole er eksempel på dette.

Det er viktig å tilby trygge og attraktive møteplasser for alle unge i kommunen, som kan forebygge utenforskap og fremme kultur og medborgerskap. Ungdomsklubb kan forebygge eller dempe effektene av ensomhet, mobbing og psykiske plager blant ungdom. Ungdommene skal ha trygge møteplasser der det blir sett på som en ressurs og tas på alvor.

Aldersvennlig samfunn skapes ved å satse på helhetlig utvikling av lokalmiljøet og tettstedet. Dette gjelder både i planlegging av overordnet stedsstruktur, sentrumsjerne og utforming av bygg og gaterom. Samtidig trenger eldre på linje med ungdommen fysiske møteplasser for sosialt samvær og trivsel, og det trengs møteplasser på tvers av generasjonene. Tilgjengelig transport er avgjørende for at alle eldre i Sel skal kunne bruke og ta del i de tilbudene som fins.

4. Velferd og bærekraftig verdiskaping

Regional og kommunal planlegging er viktige verktøy for å legge til rette for grønne næringer og overgangen til en mer sirkulær økonomi, sikre god infrastruktur og bidra til omstilling i offentlig sektor. Helhetlig planlegging er nødvendig for å sikre ressursgrunnlaget for utvikling av natur- og kulturbaserte næringer som landbruk og reiseliv.

4.1 Kommuneorganisasjonen som drivkraft i planleggingen

God tilgang på tilstrekkelig og relevant arbeidskraft er en forutsetning for innovasjon, omstilling og verdiskaping. Både offentlig og privat sektor har i dag utfordringer med å få tak i nok og kompetent arbeidskraft. Dette gjelder også Sel kommune som virksomhet.

Mennesker har ulike preferanser, men å utvikle Otta til en enda mer attraktiv by med levende sentrum kan være et konkurransefortrinn for regionen, fordi det kan bidra til å tiltrekke arbeidskraft og sørge for at innbyggerne blir boende. Det er viktig at den regionale planleggingen bidrar til at disse fortrinnene kommer hele regionen til gode.

Delmål i kommuneplanens samfunnsdel 2018-2030:

- En offensiv og inkluderende kommune som tiltrekker seg nye innbyggere
- Ha gode service- og tjenestetilbud tilpasset økonomisk bærekraftige rammer
- Sikre god bokvalitet, levende og bærekraftige lokalsamfunn
- Sel som trygt og robust lokalsamfunn som tar samfunnssikkerhet og beredskap på alvor

4.1.1 Kommuneøkonomien

"Kommunen har de siste årene gjort store investeringer, noe som gjør at en stadig større andel av totaltaken til fordeling må gå til å betjene lånegjeld og andelen til tjenesteproduksjon reduseres. Det har i tillegg vært en spesiell stor utgiftsøkning de siste par årene som følge av høy prisvekst og stor renteoppgang som utfordrer kommuneøkonomien, og som gjør at kommunen må omstille seg i et raskere tempo enn tidligere forutsatt. For at kommunen skal komme i balanse i driften igjen må det gjennomføres store og smertefulle omstillinger for å få ned driftsutgiftene. En demografiutvikling som gjør at vi blir stadig færre og eldre gjør at midler i tillegg må dreies mot å styrke eldreomsorgen."

Kommunedirektørens saksutredning til årsregnskap og årsberetning 2023

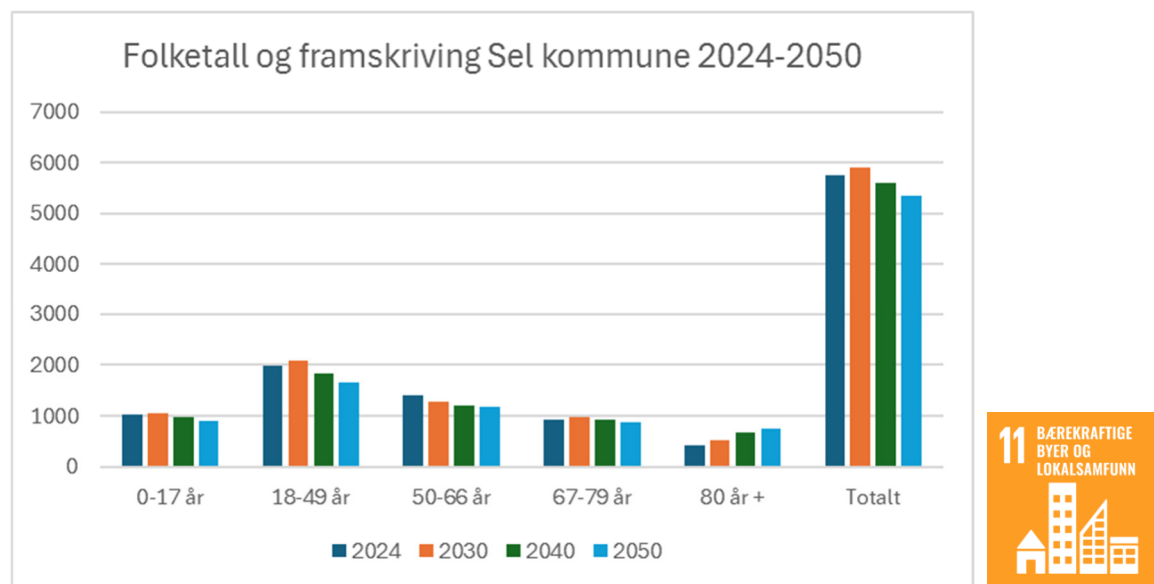
4.1.2 Kommunen som arbeidsgiver

Sel kommune er regionens største arbeidsgiver. Forutsetningen for å produsere gode tjenester til innbyggerne er at kommunen er en attraktiv og framtidsretta arbeidsgiver som rekrutterer tilstrekkelig kompetanse. Dette utfordres av fraflytting, endring i befolkningssammensetning og utfordringer med rekruttering for å dekke kommunens egne kompetansebehov. For å være en attraktiv arbeidsgiver og lokalsamfunn er det viktig med et bevisst forhold til boligutvikling.

I de nasjonale forventningene fra regjeringen til regional og kommunal planlegging 2023-2027 pekes det på viktigheten av at fylkeskommunen tar et helhetlig ansvar for kompetanse- og utdanningspolitikken i fylket, og slik bidrar til at regionene får tilgang på den kompetansen som arbeidsmarkedet etterspør.

4.2 Folk i Sel - demografi

Folketallet i Sel har vært i gradvis tilbakegang i mange år. SSB's framskriving viser at det kan være ca. 600 færre innbyggere i år 2050 målt opp mot 2024. Samtidig blir det en økning i antall eldre over 80 år på ca. 340 innbyggere.

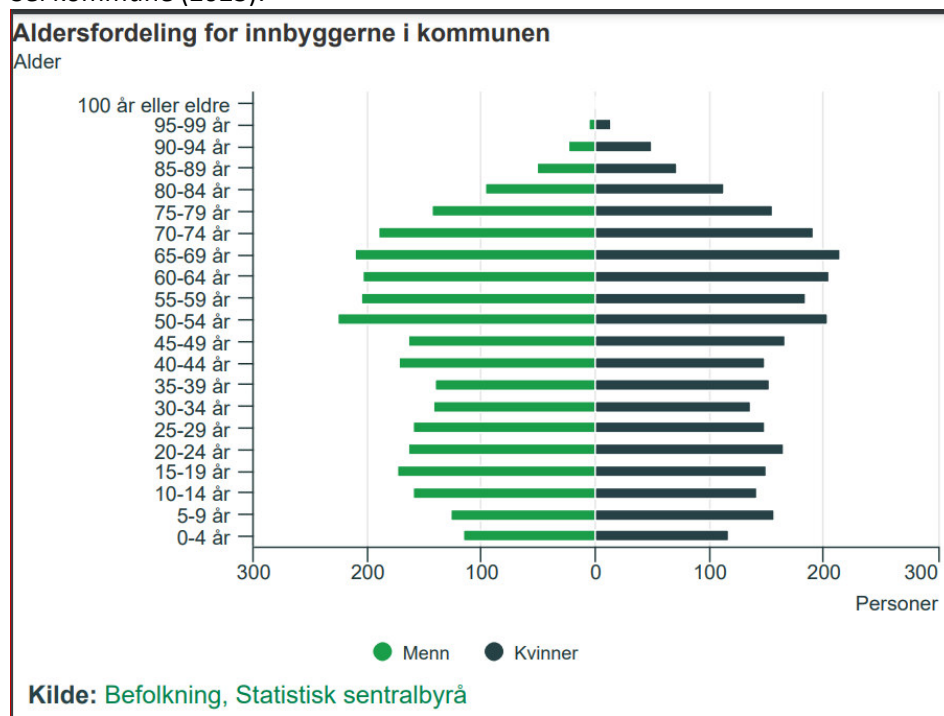
Levealderen øker, og det forventes en betydelig økning i antallet og andelen eldre i befolkningen fram mot 2050. Denne økningen må kommunene planlegge for. Flere vil leve til de er godt over 90 år.

Totalt sett er eldre friskere og har bedre funksjon i dag enn tidligere, men med flere eldre i befolkningen øker også antallet som lever med flere sykdommer samtidig. Dette betyr økt hjelpebehov fra familie- og helse- og omsorgstjenestene.

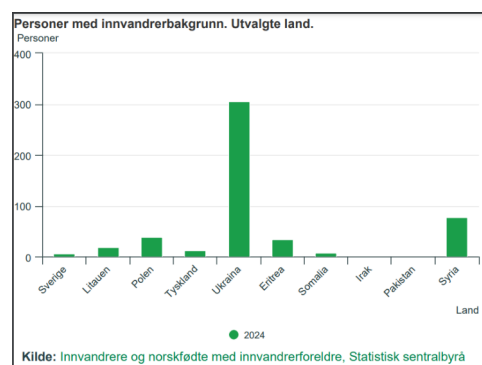
Tema		Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)
Befolkning	1	Andel barn, 0-17 år	17,3	18,1	20,3	prosent
	2	Andel unge eldre, 65-79 år	19,4	17,6	13,9	prosent
	3	Andel over 80 år	7,5	5,8	4,5	prosent
	4	Andel 80 år+, framskrevet til 2050	15,4	12,5	10,4	prosent
	5	Personer som bor alene, 75 år +	43,5	43,3	42,0	prosent
	6	Befolkningsvekst	0,65	0,64	1,2	prosent

Kilde: Folkehelseprofil 2024, Folkehelseinstituttet

Sel kommune (2023):

4.2.1 Innvandring og etnisitet

<https://www.ssb.no/kommunefakta/sel>

4.3 Levekår i Sel

Sammenlignet med fylket og landet har innbyggerne i aldersgruppen 30-39 år i Sel har relativt sett lavt utdanningsnivå. Samtidig er andelen innbyggere med lavinntekt i alle aldre høyere. Andelen unge i alderen 15-29 år som står utenfor arbeid, utdanning og opplæring er også høyere enn Innlandet sett under ett og nasjonalt, og en av fem i aldersgruppen 20-66 år mottar stønad til livsopphold.

Tema		Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)
Oppvekst og levekår	7	VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	76	77	81	prosent
	8	Vedvarende lavinntekt, alle aldre	11,5	10,4	9,8	prosent
	9	Inntektsulikhet, P90/P10	2,4	2,6	2,8	-
	10	Leier bolig, 45 år +	15,7	13,9	12,4	prosent
	11	Bor trangt, 0-17 år	19	14	18	prosent
	12	Gjeld større enn 3 ganger inntekt	7,8	14,5	20,8	prosent
	13	Unge som står utenfor, 15-29 år	11,7	9,9	9,5	prosent (a,k)
	14	Stønad til livsopphold, 20-66 år	20,4	19,8	17,4	prosent (a,k)
	15	Laveste mestringsnivå i lesing, 5. tr.	38	24	24	prosent (k)
	16	Gjennomføring i vdg. opplæring	78	80	80	prosent (k)
	17	Høy tilfredshet, Ungdata 2021	50	52	49	prosent (a,k)

Kilde: Folkehelseprofil 2024, Folkehelseinstituttet

4.3.1 Barn og unges oppvekstkår

Oppvekst og levekår er viktige premisser for livskvalitet. Familieøkonomien har mye å si for barns oppvekst. Vi vet at mange risikofaktorer følger med når barn vokser opp i familier med lav inntekt over tid. Det er viktig at kommunen har oppmerksomhet på lavinntektsfamilier og andre utsatte familier.

Familien danner grunnlag for barns livskvalitet og psykiske helse. Sel har høy andel barn i 5. trinn på laveste mestringsnivå i lesing. Ungdata 2021 viste en markant lavere andel av ungdom som var med i en fritidsorganisasjon enn fylket og landet, dvs. 45% mot 59 og 60%. Likevel følte hele 90% av ungdommene i Sel trygghet i nærmiljøet.

Sel har ca. 200 barn i barnehagene, kommunale og private. Kommunen scorer bedre enn det nasjonale gjennomsnittet på andel barnehager som oppfyller pedagognormen, ansattes utdanning og leke- og oppholdsareal pr. barn. Kilde: <https://www.barnehagefakta.no/kommune/3437/sel>

Grunnskolekarakterer for skoleåret 2022–2023 – hovedfunn:

- Elevene hadde i snitt 42,4 grunnskolepoeng, en nedgang på ett poeng fra forrige år.
- Kun marginale endringer i standpunkt-karakterene i de enkelte fag, men totalt sett gikk standpunkt-karakterene litt ned fra forrige år.
- Jentene hadde i snitt høyere karakterer enn guttene i de fleste fag, dvs. fire grunnskolepoeng mer enn guttene. Elevene fikk i snitt høyere karakter på muntlig enn skriftlig eksamen.

Note: Normalt skal avgangselever i grunnskolen opp til én skriftlig og én muntlig eksamen. På grunn av koronapandemien ble alle eksamener for elever i grunnskolen avlyst våren 2020, våren 2021 og våren 2022. Dermed er 2022–2023 første skoleåret med eksamener siden skoleåret 2018–2019. Grunnskolepoengene har i mellomtiden blitt beregnet uten eksamenskarakterer. Tallene for 2019–2020, 2020–2021 og 2021–2022 er derfor ikke direkte sammenlignbare med årgangene før og etter denne perioden.

Grunnskolepoeng i 10. klasse:

Nasjonalt - Fylke - Kommune - Enhet	2021-22 ?		2022-23 ?		2023-24 ?	
	Alle eierformer ?		Alle eierformer ?		Alle eierformer ?	
	Alle kjønn ?		Alle kjønn ?		Alle kjønn ?	
	Grunnskolepoeng ?	Antall elever ?	Grunnskolepoeng ?	Antall elever ?	Grunnskolepoeng ?	Antall elever ?
- Hele landet	43,4	60 253	42,4	60 054	42,2	61 783
- Innlandet	42,9	4 021	41,9	3 853	41,8	4 033
+ Sel	43,7	59	40,5	64	42,1	56

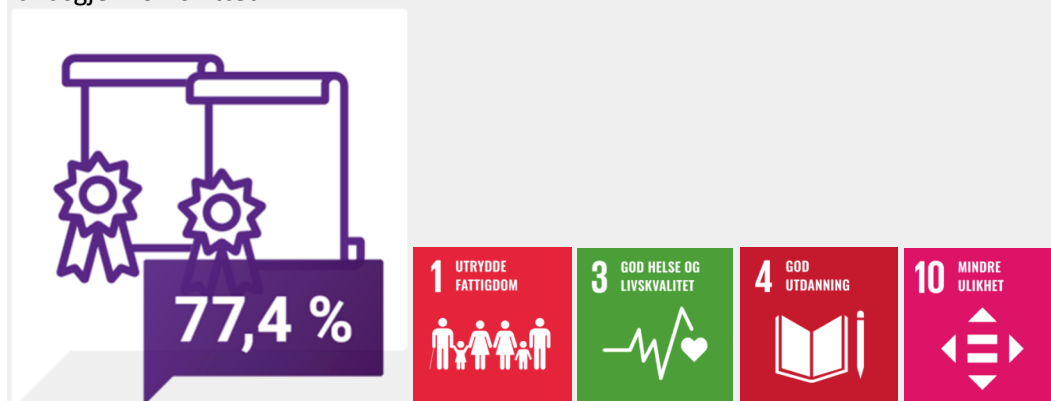
<https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/grunnskolepoeng/>

Frafall i skolen:

De fleste som har fullført grunnskole, starter på videregående opplæring. I Innlandet går ca. 98 % av hvert årskull videre fra grunnskole til videregående skole. Den mest brukte indikator for gjennomføring tar utgangspunkt i når elevene startet Vg1 første gang, og beskriver elevenes status etter fem år for studieforbereidende og seks år for yrkesfaglige utdanningsprogram.

Gjennomføring i videregående skole:

Innlandet fylkeskommune har på denne indikatoren en økende gjennomføring i videregående skole. Blant de som startet i 2013 var det en gjennomføring på 77,4 %. Det er en forbedring fra forrige år på 0,4 prosentpoeng. Gjennomføringen i Innlandet er dog 0,7 prosentpoeng under landsgjennomsnittet.

En større andel jenter enn gutter gjennomfører videregående opplæring i løpet av fem/seks år. Dette gjelder nasjonalt og i Innlandet.

Kilde: <https://innlandetfylke.no/tjenester/plan-statistikk-og-folkehelse/innlandsstrategien/kunnskapsgrunnlag-for-innlandsstrategien-2024-2028/4-sosial-barekraft/>

4.3.2 Trivsel, levekår og folkehelse

Sammenlignet med tidligere FHUS (folkehelseundersøkelse) kommer Innlandet relativt sett mindre positivt ut enn gjennomsnittet av de øvrige fylkene på noen av utfallsmålene. Det gjelder blant annet (1) andel som rapporterer at de har problemer med å få pengene i husholdningen til å strekke til, (2) tilgjengeligheten til offentlig transport, (3) tilgjengeligheten til butikker og spisesteder, og (4) tillit til andre mennesker.

Andelen som rapporterer om høyt alkoholforbruk, er relativt lav i Innlandet. Men forskjellene mellom grupper internt i fylket er langt større og dermed viktigere enn forskjellene mellom Innlandet og andre fylker.

Legemeldt sykefravær i Sel (hele kommunen) – utvikling sammenlignet med fylket og landet:

Tabell 1. Legemeldt sykefravær. Sykefraværspersent og antall sykefraværsgener. Kvinner og menn. 4. kvartal. 2023

Region/Kommune	År	Sykefravær*). Persent			Sykefravær. Antall dager		
		Begge kjønn	Kvinner	Menn	Begge kjønn	Kvinner	Menn
3437 Sel	2023	6,0	7,5	4,7	7 700	4 287	3 413

Det legemeldte sykefraværet i Innlandet var på 6,2 persent i 4. kvartal i 2023, en liten økning fra samme kvartal året før. Sykefraværet i landet var på 6 persent.

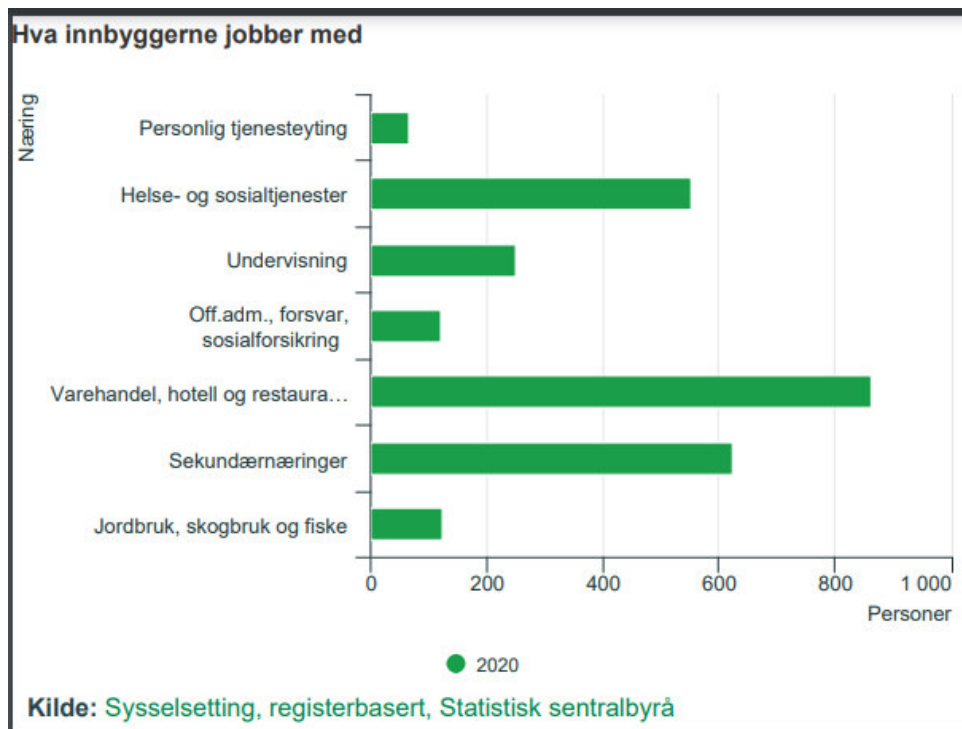
Helsestilstand	26	Forventet levealder, menn	80,8	79,6	80,3	år
	27	Forventet levealder, kvinner	84,1	83,4	84,0	år
	28	Utd.forskjeller i forventet levealder	-	5,5	5,1	år
	29	Overvekt og fedme, 17 år	25	26	22	persent (k)
	30	Psykiske sympt./lidelser, 0-74 år	147	181	168	per 1000 (a,k)
	31	Muskel og skjelett, 0-74 år	308	343	313	per 1000 (a,k)
	32	Hjerte- og karsykdom	13,7	16,4	17,2	per 1000 (a,k)
	33	Tykk- og endetarmskreft, nye tilfeller	98	81	84	per 100 000 (a,k)
	34	Vaksinasjonsdekning, influensa, 65 år+	50,9	61,6	62,3	persent

Kilde: Folkehelseprofil 2024, Folkehelseinstituttet

4.4 Næringslivet i Sel

I Sel er det jobba målretta med å omstille næringslivet de siste årene, bl.a. gjennom Styrk Sel, med bakgrunn i nedlegging eller reduksjon av store og viktige arbeidsplasser i kommunen. Koronasituasjonen har i tillegg vist hvor raskt utfordringsbildet endrer seg, med påfølgende krav til rask omstilling. Planarbeidet må ha fokus på klima og miljø, samfunnssikkerhet, innovasjon og omstilling i både næringsliv og kommuneorganisasjon.

Pendling

Pendler ut av kommunen

2023

753 personer

Pendler inn til kommunen

2023

745 personer

Kilde

Sysselsetting, registerbasert, Statistisk sentralbyrå

Tidligere har det vært flere som har pendlet inn enn ut av Sel, nå har trenden snudd blant annet som følge av slakterinedleggelsen i 2020, og som igjen medførte det regionale omstillingsprogrammet "Styrk Sel".

5. Klima, natur og miljø for framtida

5.1 Helhetlig planlegging for å nå klimamålene

Regjeringen mener helhetlig samfunns- og arealplanlegging må bidra til at innsatsen for klima og miljø ses i sammenheng på tvers av sektorene. Viktige tema i regionale og kommunale planer framover vil være hensyn til naturmangfold, omstilling til et klimarobust lavutslippssamfunn, langsiktige arealvurderinger for å minimere arealtapet av natur og helhetlig forvaltning av vannressursene.

Tiltak for å bedre naturmangfoldet er som regel også gunstig for å redusere klimaendringene. Arealendringer av natur som lagrer mye karbon medfører økte klimagassutslipp og reduserer muligheten for framtidig opptak av karbon.

Ved revisjon av kommuneplanens arealdel bør det vurderes om tidligere vedtatt arealbruk svarer til dagens og framtidens forventede behov. Da er det naturlig og viktig at kommunen vurderer å ta ut eller redusere omfanget av utbyggingsarealer som ikke lenger er like aktuelle. Fortetting og transformasjon av bolig- og næringsområder bør vurderes før nye utbyggingsområder settes av.

Det er avgjørende å prioritere arbeidet med kommuneplanens arealdel, da dette gir en helhetlig forståelse og kunnskap om ulike tiltak.

Arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel skal ha oppstart umiddelbart etter at kommuneplanens arealdel er vedtatt.

5.2 Bevare naturmangfold, friluftsinnteresser og kulturmiljø

Kommunal planlegging er viktig både for å ta vare på natur og for å legge til rette for bærekraftig verdiskaping basert på natur- og kulturressursene. Både oppdatert kunnskap om naturen og økologiske sammenhenger, og erfaringsbasert kunnskap fra næringer som lever av naturen er viktige deler av kunnskapsgrunnlaget.

Fritidsbebyggelsen utgjør et viktig næringsgrunnlag i mange kommuner, men kan ha negative konsekvenser for naturmangfold, friluftsliv, klimagassutslipp, landskap og kulturmiljø, og føre til konflikt med landbruk, reindrift og andre næringer. Gjennom god planlegging kan fritidsbebyggelse vurderes i et regionalt perspektiv, og arealbeslaget begrenses. Ny utbygging kan skje i tilknytning til eksisterende byggeområder og infrastruktur.

5.2.1 Sel som nasjonalparkkommune

Rondane nasjonalpark ble vernet som landets første nasjonalpark i 1962 og utvidet i 2003. Sel kommune ble i 2008 tildelt status som nasjonalparkkommune, og videreført etter nye kriterier i 2020. Høvringen, Mysusæter og Kampen er viktige inngangsporter til Rondane nasjonalpark.

Norge er det eneste landet i Europa som har intakte høyfjellsøkosystemer med bestander av villrein. Villreinen er en ansvarsart som Norge har en forpliktelse til å ta vare på. I 2020 ble kvalitetsnormen for å ta vare på villrein fastsatt av Klima- og miljødepartementet, (<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2020-06-23-1298>). I 2022 ble de ti nasjonale villreinområdene klassifisert i NINA-rapport "Klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene etter kvalitetsnorm for villrein. Første klassifisering – 2022" (<https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2991315>).

Klassifiseringen viser at tilstanden for villreinen i Rondane er dårlige når det gjelder mulige trekkområder. Noe av årsaken til dette er en gradvis utbygging i etterkrigstiden av turisthytter, fritidsboliger, nettverk av turstier og veier. Rondane har 10 fjelltopper over 2000 moh. Som trekker til

seg folk i alle aldrer. Dette har naturlig nok påvirket villreins trekk muligheter de siste 30-40 årene, og har ført til at den i dag oppholder seg og trekker i roligere områder i andre deler av nasjonalparken. Skal vi lykkes med å gjøre forholdene bedre for villreinen i Rondane er det avgjørende av vi har fokus og forsterker tiltakene i de områdene reinen i dag faktisk oppholder seg og har fungerende trekk, og at vi i de utbygde områdene aksepterer at disse er "tapt" i villreinsammenheng. For kommunen som bosettings- og arbeidsmarked er det viktig å ta vare på eksisterende bedrifter og infrastruktur i tilknytning til nasjonalparken. Nasjonalparken må også i fortsettelsen være en lokal ressurs for verdiskapning, og turistbedriftene som er i nasjonalparken og influensområdet må ha rammevilkår som gjør at de kan videreutvikle seg og ha konkurranseevne med andre turistbedrifter.

5.2.2 Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA)

Landskap med kulturhistorisk verdi er en viktig del av kommunen sin identitet. Kommunen har gjennom arealplanlegging og tradisjonell bruk av arealene tatt ansvaret for de verdifulle kulturhistoriske landskapene.

Riksantikvaren bestemte i 2023 hvilke landskap i Oppland som skal inngå i oversikten over Kulturhistoriske landskap i av nasjonal interesse (KULA) (<https://hdl.handle.net/11250/3066714>). Heidal inngår i KULA. Det er et kulturhistorisk landskap kjennetegnet av jordbruksbosetning. De store og særpregede gårdstuna fra 1700- og 1800-tallet ligger på rekke og rad i dalsiden, og oppe i lia på baksida ligger de gamle husmannsplassene. Bygda har mange freda bygninger. Kulturlandskapet bærer preg av å ha lang kontinuitet i bruk, området framstår i dag som et levende kulturlandskap der store arealer fortsatt holdes i hevd med beite. Sæterområdene har også vært i bruk i flere århundrer.

Sel kommunestyre mener at det i KULA-områdene er viktig at det sikres handlingsrom som ivaretar tradisjonell og bærekraftig bruk av områdene kan holde fram. KULA-områdene må ikke være til hinder for lokal næringsutvikling og andre tiltak som er i overensstemmelse med kommunen sitt overordnede planverk.

Sel kommune har lange tradisjoner innen bergverk og steinindustri. Steinindustrien er en viktig del av næringsgrunnlaget i kommunen og har vært viktig opp gjennom tidene.

5.3 Klima og energi

Den regionale planen for klima, energi og miljø peker på at klima og miljø skal veie tungt i alle samfunnsspørsmål, men tilpasses at Innlandet består av både byer og bygder. Innlandet har ambisjon om å ta en ledende posisjon i det grønne skiftet og sirkulærøkonomien, og omstille seg til bruk av fornybar energi. Det handler om å forvalte naturressursene på en bærekraftig måte og skape nye, grønne arbeidsplasser.

I 2023 skjerpet regjeringen kravene for å ivareta klima- og miljøhensyn ved offentlige anskaffelser. Hovedregelen er at klima- og miljøhensyn skal vektas med minimum 30 prosent. Fra 1.1.2025 går Sel kommune inn i innkjøpsfellesskap med ABAKUS.

5.4 Rene vann og vassdrag

Vassdragene forvaltes blant annet gjennom regionale vannforvaltningsplaner, der kommunene er sentrale bidragsytere gjennom de lokale vannområdene. Tilstanden i vannmiljøet påvirkes blant annet av utslipp fra avløp, industri og boligområder og landbruk. I mange kommuner er det etterslep på nødvendig vedlikehold og utbygging av avløpsnett og rensekapasitet for avløp. Arealplanlegging er nødvendig for å sikre at overvann vurderes og håndteres på en helhetlig måte.

6. Samfunnssikkerhet og beredskap

6.1 Det trygge og robuste Sel

Kommunen har et ansvar både for å forebygge alvorlige ulykker og begrense skadene ved kriser og katastrofer. Helt sentralt i dette arbeidet er gjennomføring av risiko- og sårbarhetsanalyser, en god beredskap og øvelser. Beredskapsarbeid krever samhandling på tvers av kommuner og forvaltningsnivå for å styrke den samla beredskapen, både forebyggende og operativt.

Kommunen har et beredskapsansvar overfor sine innbyggere. Gjennom planlegging skal kommunen sørge for at en krise ikke blir større enn at sivilsamfunnet og kommunen kan håndtere den.

6.1.1 Trygt drikkevann

Trygt og sikkert vann er et av de viktigste beredskapsmessige forutsetningene i et lokalsamfunn. Vann omgir oss over alt i en eller annen form, samtidig blir det stadig knappere ferskvannsressurser og hyppigere tørke- og flomepisoder, noe som truer ressursgrunnlaget for matproduksjonen.

I tillegg til drikkevann går det mye vann for å produsere maten vi spiser. Bedre utnytting av vannkvalitet og matproduksjon er viktig for kommunen. Kommunen leverer i dag mye og godt vann, men forsyningssystemet har behov for opprustning. Dette for å forebygge forringelse av vannkvaliteten. - Hovedplan for vannforsyning og avløp har som mål å levere nok vann, godt vann og sikkert vann til kommunens innbyggere. I henhold til Nasjonale mål for vann og helse, skal hovedplan VA sikre framdriften i opprustningsarbeidet og redusere lekkasjen av produsert drikkevann.

For å oppnå fastsatte mål og innfri myndighetskrav, må det investeres både i ledningsnett og anlegg.

På bakgrunn av ROS-analyse ved vannverkene i 2019, ble det avdekket behov for å kunne forsyne kommunens innbyggere med vann i tørkeperioder/ved lekkasjer. Dette er fulgt opp både gjennom innkjøp, samarbeidsavtaler, opplæring av ansatte og utarbeiding av tiltaksliste med tilhørende tiltakskort ved langvarig brudd på vannforsyning.

6.1.3 Naturfarer og klimatilpasning

Sel er en flom- og skredutsatt kommune, og det er viktig å ha stor oppmerksomhet rundt sikring og klimatilpasning.

NVE og Sel kommune samarbeider tett for å løse utfordringene med flom i Otta sentrum. Sel kommune utarbeider en reguleringsplan for store deler av sentrum og Øya industriområde, og NVE prosjekterer og planlegger sikringstiltaket. Kommunestyret i Sel har vedtatt at man skal ha en restriktiv saksbehandling av søknader om tiltak i området som skal flomsikres frem til sikringen er på plass.

6.1.4 Vern av dyrka jord

Stortinget vedtok i 2023 en ny nasjonal jordvernstrategi. Den inneholder et nytt og skjerpa nasjonalt mål for omdisponering av dyrka jord, og nye konkrete tiltak for å nå målet. Arealplanlegginga må ta hensyn til den nye strategien. Stortinget peker på at jordvern er viktigere enn noen gang. Norge har i den senere tid vært utsatt for både flom og jordskred, og med jevne mellomrom opplever vi tørke. Klimaendringene, sammen med krig og konflikt i Europa, har vist at vi trenger god beredskap.

Trygghet for matforsyning er helt grunnleggende, og vi må ta vare på de arealene som er egnet til å produsere mat.

6.1.5 Helhetlig beredskap

Otta beredskapssenter ble etablert i 2015. Her er brann, ambulanse, Sivilforsvarets distriktslager og Røde Kors samlokalisert. Senteret ligger i umiddelbar nærhet til landingsplassen for luftambulanse, Politiet, legevakt og Nord-Gudbrandsdal lokalmedisinske senter - NGLMS. Det er også etablert godt samarbeid med frivillige (eks Sel sanitetsforening og Norsk Radio relæ liga).

Med bakgrunn i strukturelle endringer innen andre nødhjelpsetater, samt oppgaveforskyving fra spesialist- til primærhelsetjeneste, opplever det kommunale brannvesenet økt oppdragsmengde som er helserelaterte. Dette stiller bredere krav til kompetanse.

7 Planstrategiens handlingsdel

Kommuneplanprosessen

Planens navn	Vedtatt	2024	2025	2026	2027	Merknad
Kommuneplanens arealdel	2016		x			Planrullering med tematisk planrevisjon igangsatt gjennom kommunestyrets vedtak i 65/20. Sel kommune mot 2040. Blir lagt fram til behandling i 2025
Kommuneplanens samfunnsdel	2018					Oppstart etter kommuneplanens arealdel

Reguleringsplaner – private og offentlige

Planens navn	Vedtatt	2024	2025	2026	2027	Merknad
Kirkegårdsutvidelse Selsverket		x	x			Vakanse på byggesak og innfasing av nye medarbeider har gjort at saksbehandler har hatt ansvar for krevende byggesaker (skoleprosjekt, McDonalds og Dølastugu eiendom).
Flomsikring, inkluderer industriområdet Skansen/Øyaområdet		x	x	x		Oppstart planprosess i 2023
Raphamn			x			Har vært nedprioritert pga. plankapasitet
Planarbeid E6 Sjøa – Otta		x	x	x		Pågår sammen med Nye Veier
Området nord for NGLMS				x	x	Behov for ny vurdering av bo- og tjenestetilbud før kommunen kjenner behovet for reguleringsplan
Rundahaugen (Kampen)				x	x	Naturfenomen som skulle vært sikret mot inngrep
Høvringen				x	x	Stort behov for oppdatering og samordning av flere eldre reguleringsplaner
Parkering ved rådhuset/NGLMS						Finne areal som kan reguleres til parkering i nærheten av rådhuset og NGLMS
Reguleringsplan for parkeringsplassen på Spranget			x			Alternativt ei kommunal forskrift med heimel i friluftsløva §15. For å leggje til rette for ein berekraftig og omsynsfull bruk av parkeringsplassen på Spranget skal det utarbeidast ein reguleringsplan, eller alternativt ei kommunal forskrift, dette for å gje retningslinjer for bruken og utvikling av området i tråd med dei regionale planane, målsettingane og faktisk bruk.

Felles og sektorvise planer

Planens navn	Vedtatt	2024	2025	2026	2027	Merknad
Anskaffelsesstrategi / Innkjøpsreglement	2020		x			Innkjøpssamarbeid 6K
Overordnet arbeidsgiverpolitikk	2018		x			
Overordnet kompetanseplan				x		Behandles i Partssammensatt utvalg
Økonomireglement	2020		x			Revisjon 2020. Skal revideres en gang ila kommunestyreperioden
Finansreglement	2020		x			Revisjon 2020. Skal revideres en gang ila kommunestyreperioden
Politisk delegeringsreglement	2020		x			Revisjon 2020. Skal revideres en gang ila kommunestyreperioden
Arbeidsgiverpolitiske delplaner og retningslinjer			x		x	Revisjoner ivaretas etter fastsatt plan/gjeldende vedtak (årlig/annenhver år)

Oppvekst og utdanning

Planens navn	Vedtatt	2024	2025	2026	2027	Merknad
Kulturminneplan			x			Ny plan under utarbeidelse. Vedtak fra Formannskap 13.06.2024: Det tas sikte på at temaplanen skrives ferdig i løpet av vinteren/våren 2025 og sendes på høring våren 2025, (Arkivreferanse: 2021/561-34)
Plan for arbeid med barnefattigdom			x			Vedtatt i budsjett- og økonomiplan 2022-2025 at vi skal ha denne planen. Planen må være en tverrsektoriell plan - https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/veileder-fattigdom/
Plan for idrett og fysisk aktivitet	2022				x	Gjeldende plan varer til 2026. Kommunestyret 24.4.2024: Planen skal rulleres årlig som del av budsjett- og økonomiplan.
Strategi- og handlingsplan MOT	2018			(x)	x	
Plan for forebygging av omsorgssvikt og adferdsvansker		x				Erstatter "Tidlig innsats, strategi og handlingsplan", ut fra felles oppvekststrategi i 6K.

Mindre planer og rutiner/reglement/retningslinjer for oppvekst/kultur omtales ikke her, da disse er delegert til driftsutvalg eller kommunedirektør, og følger egen plan for revisjon.

Helse, omsorg og sosiale tjenester

Planens navn	Vedtatt	2024	2025	2026	2027	Merknad
Kvalitetsstandard			x			Arbeid pågår
Handlingsplan for psykisk helse og rusarbeid				x		Nasjonal alkoholstrategi 2021-2025. Interkommunal Ruspolitisk handlingsplan må revideres. Kommunalt/interkommunalt?
Ruspolitisk handlingsplan				x		
Alkoholpolitiske retningslinjer	2024	x				Sel kommunestyre mai 2024
Handlingsplan mot vold i nære relasjoner		x				Prosedylene er ferdigstilt/kommunepsykologene for 6K, juni 2024. Det anbefales kommunevise handlingsplaner.
Rehabilitering	2021		x			
Demensplan	2024	x				Vedtatt mai 2024
Kreftplan	2024	x				Vedtatt mai 2024
Plan for aldersvennlig samfunn						Innlemmes i kommuneplanens samfunnsdel
Overordnet helse- og omsorgsplan			x			
Plan for forebygging av omsorgssvikt og atferdsvansker		x				Forebyggende plan i Sel kommune ut fra felles oppvekststrategi i 6K. Tidlig innsatsplan vil inngå i Forebyggende plan. Ferdigstilles høst 2024.
Handlingsplan for fraværesoppfølging av frafall i skolen	2023					Revidert i 2023. Skal revideres i 2025 ifm. Ikrafttredelse av lokal forskrift om permisjoner fra skolen.
Boligpolitisk plan for perioden 2018-2028	2024				x	
Strategiplan for helsefellesskapet				x		
Plan for frivillighet				x		Kommuneplanen sin samfunnsdel har fastsett av kommunen skal utarbeide ein "frivilligheitspolitikk".

Næring, klima, beredskap og teknisk drift

Planens navn	Vedtatt	2024	2025	2026	2027	Merknad
Omstillingsplan for Sel kommune 2021-2027	2020					Vedtatt i kommunestyresak 77/20, 16.12.20
Overordna ROS-analyse, beredskap	2018	x	x			
Overordna beredskapsplan	2019		x			
Overordna temaplan for håndtering av overvann			x	x		Ny plan, krav jmf NVE sin veileder for overvannshåndtering. Vurderes som følge av flomsikringsarbeidet i Otta sentrum. Tematikken tas inn i hovedplan VA
Parkeringsstrategi Otta sentrum				x	x	Kommunen har sikra seg parkeringsareal og kan starte på en strategi. Må opparbeide arealet til parkering før en kjenner kapasiteten.
Kommunal trafiksikkerhetsplan	2024	x			x	Årlig rullering som del av budsjett- og økonomiplanprosessen
Hovedplan vann og avløp	2014	x	x			
Landbruksplan for Sel og Vågå	2018			x	x	
Hovedplan veg			x			Vedtas etter Hovedplan VA, kalibreres med denne
Felles beitebruksplan for Sel og Vågå						Årlig revidering
Overordna plan for masseuttak og lagring i Sel kommune					x	Ny plan, må vurdere hva denne skal omfatte
Overordna plan for eiendomsforvaltning i Sel kommune			x	x		Ny plan, må vurdere hva denne skal omfatte
Plan for frivillighet i beredskapsarbeidet for Sel kommune				x	x	Ny plan, må vurdere hva denne skal omfatte
Strategisk næringsplan for Sel	2017		x			Næringsplan må oppdaterast med tanke på Sel kommune sitt ordinære næringsarbeid. Oppstart 2025. Omstillingsarbeidet Styrk Sel med omstillingsplan og årlege handlingsplanar omfattar det ekstraordinære næringsarbeidet.
Skjøtselplan/temaplan for Meringsdalsvatnet/Muru			X			Planarbeid der flere aktører inngår
Strategi for fremtidige elbilladepunkt						Med særlig fokus på strategisk lokalisering, bærekraft og beredskap.

Private reguleringsplaner under arbeid (prioritering ut ifra kravene i plan- og bygningsloven)

Planens navn	Merkand
Detaljregulering Hannelie hyttefelt, , gbnr. 251/1	Planprogram fastsatt av Sel formannskap 26.06.2018. Avventer tilbakemelding fra utbygger.
Detaljreguleringsplan Høvringen hytteutvikling, gnr. 274 bnr. 1 (Christian Skaugen)	Oppstartsmøte ble avholdt 17.01.2019. Avventer tilbakemelding fra forslagsstiller.
Detaljreguleringsplan Furusjøvegen hyttefelt, Mysusæter sentrum, område F10	Planen skal til behandling i KS i oktobermøte.
Detaljreguleringsplan Pillarguribrota	Planprogram ble fastsatt av Sel formannskap 25.04.2023, sak 2023/34. Avventer tilbakemelding fra forslagsstiller.
Detaljreguleringsplan Sameie-teigen hytteområde, gbnr. 328/1 (Selsverket sameieskog)	Planprogram ble fastsatt av Sel formannskap 19.09.2023, sak 2023/81. Avventer tilbakemelding fra forslagsstiller.
Detaljreguleringsplan for Gudbrandsdalsvegen 767 (tidl. Bredebygden psykiatriske sykehus)	Planinitiativ ble behandlet av Sel formannskap 13.06.2024, sak 2024/40. Det ble avhold oppstartsmøte 09.07.2024. Det er varslet oppstart av planen, frist innspill 04.10.2024.